

Роль і місце кримінологічно значущої інформації в правовому механізмі криміналістичних методів і засобів, які застосовують у розслідуванні кримінальних проваджень

Олександр Колб

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінального права та процесу, Державний податковий університет Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1792-4739>, e-mail: kolboleksandr@gmail.com

Вероніка Ремєга

провідний юрисконсульт відділу юридичного забезпечення та закупівель, Київський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Київ, Україна,
e-mail: veronikaremega@ukr.net

З'ясовано зміст і сутність кримінологічної інформації в правовому механізмі криміналістичних методів і засобів, які застосовують у розслідуванні кримінальних проваджень, та визначено у зв'язку із цим проблемні питання, що потребують розв'язання з урахуванням наявних в умовах воєнного стану потенційних і реальних загроз, які посягають на національну безпеку України, її державний суверенітет і територіальну цілісність.

Ключові слова: кримінологічна інформація; суб'єкти запобігання злочинам; криміналістичні методи й засоби; кримінальні провадження; спеціально-кримінологічне запобігання.

The Role and Place of Criminologically Significant Information in the Legal Mechanism of Forensic Methods and Tools Used in Criminal Investigations

Oleksandr Kolb, Veronika Remeha

These scientific abstracts clarify the content and essence of criminological information within the legal mechanism of forensic methods and tools used in the investigation of criminal proceedings. In this context, the author identifies problematic issues that require resolution, taking into account potential and real threats existing under martial law that encroach upon the national security of Ukraine, its state sovereignty, and territorial integrity.

Keywords: criminological information; subjects of crime prevention; forensic methods and tools; criminal proceedings; specialized criminological prevention.

Результати вивчення законодавчих та інших нормативно-правових актів України, що стосуються сфери запобігання і протидії злочинності, свідчать про те, що останнім часом усе рідше в них уживають термін «кримінологічна інформація», а це також зменшує рівень запобіжної діяльності й ефективність реалізації на практиці відповідних відомостей, пов'язаних з її предметом (про злочинність; причини й умови її виникнення, розвитку та функціонування; особу кримінального правопорушника; заходи, спрямовані на недопущення суспільно небезпечних явищ і наслідків) [1, с. 15—27], і з ефективністю застосування на практиці криміналістичних методів і засобів, які застосовують у розслідуванні кримінальних проваджень.

Як приклад можна назвати ті тенденції, що склалися впродовж дії (2013—2025) прийнятого у 2012 році Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК), а також ті суспільно небезпечні наслідки, які їх спричинили й обумовили через неналежне застосування криміналістичних методів і засобів у кримінальному судочинстві та навести відповідну кримінологічну інформацію, що стосується даної проблематики [2; 3].

Ідеться, зокрема, про різку невідповідність відомостей про кількість щорічно зареєстрованих та облікованих в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі — ЄРДР) кримінальних правопорушень, що пов'язано також із оцінюванням суб'єктами кримінального процесу кримінологічно значущої інфор-

мації [4]. Так, у 2013 році (першому звітному періоді після прийняття нового КПК) зареєстровано 1 553 056 кримінальних правопорушень, із яких закрито з реабілітуючих підстав 63,7 % (989 496 злочинів і проступків), а з не реабілітуючих — 2,6 % від загальної кількості всіх зареєстрованих (14 917 випадків) [2].

Водночас у звітному періоді обліковано лише 563 560 кримінальних правопорушень (або 36,3 % у структурі зареєстрованих) [2].

Не змінилося суттєво це співвідношення і в подальші роки. Зокрема, у 2021 році (останньому відносно «мирному» періоді), ураховуючи, що з 2014 року рф вела проти України так звану гібридну війну, зареєстровано 734 333 кримінальних правопорушення, а обліковано — 321 443 злочинів і проступків (43,8 % у структурі зареєстрованих). До того ж питома вага закритих кримінальних проваджень склала 56,2 %, а з не реабілітуючих — 0,2 % у загальній кількості зареєстрованих [2].

У 2022 році ці показники виглядали так:

- зареєстровано 606 428 злочинів і проступків;
- питома вага закритих кримінальних правопорушень з реабілітуючих підстав склала 40,2 %, а з не реабілітуючих — 0,1 %;
- обліковано 362 636 кримінальних правопорушень (59,8% у структурі облікованих) [2].

У 2023 році ці показники мали такий вигляд:

- зареєстровано 710 442 кримінальних правопорушення, що на 17,2 % більше, ніж у 2022 році;
- питома вага закритих кримінальних проваджень з реабілітуючих підстав склала 33,1 %, а з не реабілітуючих — 0,1 % [2];
- обліковано 475 585 злочинів і проступків (67 % у загальній кількості облікованих) [2].

У 2024 році ці показники мали такий вигляд: зареєстровано 637 312 злочинів і проступків, що на 1,1 % менше, ніж у попередньому році; питома вага закритих кримінальних проваджень з реабілітуючих підстав склала 29,4 %, а з не реабілітуючих —

0,1 %; обліковано 492 479 кримінальних правопорушень (77,2 % у загальній кількості зареєстрованих) [2].

У 2025 році відомості про злочинність мали такий вигляд:

- зареєстровано 766 183 злочини і проступки, що на 9,9 % більше, ніж у 2024 році;
- питома вага закритих кримінальних проваджень з реабілітуючих підстав склала 20,6 %, а з не реабілітуючих — 0,2 %;
- обліковано 608 101 кримінальне правопорушення (74,9 % у структурі зареєстрованих) [2].

Отже, упродовж 2013—2025 рр. сформувалися чіткі негативні тенденції, які свідчать про те, що суб'єкти правоохоронної діяльності, які забезпечують обліково-реєстраційну дисципліну, пов'язану з кримінальними правопорушеннями (ст. 214—216 КПК), неналежно оцінюють інформацію про події, які стосуються злочинів і кримінальних проступків, у зв'язку із чим більшість із них не обліковується в ЄРДР через прогалини у знаннях саме з кримінології та такого її інструмента, як кримінологічно значуща інформація [3; 5].

Тож наявна складна прикладна проблема, розв'язання якої перебуває, зокрема, у галузі наукової діяльності, включно з тією, що стосується ролі й місця кримінологічно значущої інформації в правовому механізмі криміналістичних методів і засобів, які застосовують у розслідуванні кримінальних проваджень.

Перелік джерел посилання

1. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика. У 3 кн. Київ, 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI-2010/ZAKALUK_Kn1_2007.pdf (дата звернення: 12.04.2026).
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення у 2013—2025 рр. / Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування // Офіс Генпрокурора : офіц. вебсайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih>

- dosudovogo-rozsliduvannya-2 (дата звернення: 12.04.2026).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 12.04.2026).
 4. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : наказ Офісу Генпрокурора від 30.06.2020 р. № 298 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20#Text> (дата звернення: 12.04.2026).
 5. Давлатов Ш. Б., Трунов О. М. Правове регулювання та практика внесення відомостей до ЄРДР: сучасні виклики. *Правова позиція*. 2025. № 4 (49). С. 51—55. DOI: 10.32782/2521-6473.2025-4.9 (дата звернення: 12.04.2026).